

tent training of future teachers to work with a healthy lifestyle of the younger generation with the use of PSAs. The article deals with the content of training future teachers to a healthy lifestyle means of social advertising, which includes traditional and innovative forms and methods of teaching.

Keywords: health, lifestyle, physical health, mental health, social care, healthy lifestyle, a healthy lifestyle, social advertising, social advertising types, preparing future teachers to a healthy lifestyle means of social advertising.

Стаття надійшла до редакції 11.11.2014

УДК 371.38

Пігарєва К.В.

м. Харків, Україна

ВЗАЄМОДІЯ КЛАСИЧНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ЯК ФАКТОР ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Розвиток конкуренції та приватної ініціативи, необхідність широкого впровадження сучасного обладнання та прогресивних технологій зумовили потребу в нових підходах до підготовки фахівців. Більшість роботодавців серед основних вимог, що пред'являються до претендентів на вакантні посади, вказують: наявність досвіду практичної діяльності, вільне володіння ПК, знання та вміння працювати з професійними пакетами прикладних програм, наявність таких особистих якостей, як амбіційність, вміння швидко орієнтуватися в ситуації, здатність до постійного самовдосконалення.

У цих умовах про адекватність підготовки випускника вищого навчального закладу економічним та соціальним потребам ринку праці можна говорити лише в тому випадку, якщо вона буде ґрунтуватися не тільки на організаційних нововведеннях, але і на змінах по суті - у змісті, методах та технологіях навчання.

Сьогодні найбільш результативними є технології, що дозволяють організувати навчальний процес з урахуванням професійної спрямованості навчання, а також орієнтацією на особистість учня, його інтереси, схильності та здібності. Крім цього, необхідність застосування інноваційних підходів до освіти є наслідком дій Болонської угоди, до якої приєдналася Україна.

Зараз немає усталеного визначення поняття «інновації в освіті». В загальному вигляді, інновація - це кінцевий результат інноваційної

діяльності, що отримав втілення у вигляді нового або вдосконаленого продукту, впровадженого на ринку, нового або вдосконаленого технологічного процесу, використовуваного в практичній діяльності або в новому підході до соціальних послуг.

Будь-які інновації в галузі освіти ґрунтуються на застосуванні класичних методів навчання та їх модифікації. Інновації в освіті можна розділити на ті, які розраховані на застосування в навчальній аудиторії при очному контакті і ті, які застосовуються, коли цього очного контакту немає.

Метод навчання - це вплив викладача на учня (слово «учень» тут і далі застосовано в широкому значенні, мається на увазі не лише вихованець середньої школи, а будь-яка особа, що отримує освіту, насамперед - студент), спрямований на вирішення завдань освіти, виховання і розвитку в процесі навчання.

Традиційні методи навчання базуються на інформаційно-ілюстративній діяльності викладача і репродуктивній діяльності студента. Студент знайомиться з невідомими йому фактами, шляхом міркувань, дій, вирішуючи задачу, осмислює їх і застосовує. При цьому у студента працює в основному асоціативна пам'ять, так як знання даються в готовому вигляді.

До традиційних методів навчання відносяться: лекції; семінари; навчальні кіно-та відеофільми.

При використанні традиційних методів подачі матеріалу викладач усно передає інформацію групі, розмір якої може коливатися від кількох людей до кількох сотень і навіть тисяч чоловік. Лекція передбачає усне викладання навчального матеріалу, що відрізняється певною складністю логічних побудов, образів, доказів і узагальнень. В ході лекції використовуються прийоми усного викладу інформації, підтримки уваги протягом тривалого часу, активізації мислення слухачів, прийоми забезпечення логічного запам'ятовування, переконання, аргументації, докази, класифікації, систематизації та узагальнення та ін. [1]. Умовами ефективного проведення лекції є чітке продумування і повідомлення плану лекції, логічний стрункий і послідовний виклад одного за іншим всіх пунктів плану з резюмуванням і висновками після кожного з них і логічними зв'язками при переході до наступного розділу. При цьому викладач може застосовувати і наочні методи навчання, використовуючи класну дошку, плакати, відеопроєктор або показ слайдів.

Наочні методи навчання бажано застосовувати для учнів, які мають хороше візуальне сприйняття дійсності. Особливістю наочних методів навчання є те, що вони застосовуються спільно зі словесними

методами навчання. Дослідження психологів, психолінгвістів, педагогів, фахівців з реклами відзначають високий ступінь сприйняття і осмислення інформації при одночасному включенні всіх систем сприйняття: зорової, слухової, кінестетичної, тобто при розширеній системі сприйняття.

Метод ілюстрації передбачає показ учням ілюстрованих матеріалів, посібників: картин, плакатів, схем, креслень, зображення інформації на навчальній дошці і пр.

Метод демонстрації передбачає показ дії реальних приладів або їх моделей, різних механізмів, технічних установок, постановку дослідів та проведення експериментів, демонстрацію процесів і т.д. Метод демонстрації забезпечує сприйняття, як зовнішніх форм (характеристик), так і внутрішнього змісту не тільки в статичі, а й у динаміці їх перебігу. Різновидом методу демонстрації слід вважати екскурсії. Екскурсія може бути використана як метод ознайомлення з новим матеріалом, поглибленим його вивченням або для закріплення вивченого. Метод демонстрації забезпечує комплексне, багатоаспектне сприйняття інформації, сприяє розвитку в учнів всіх систем сприйняття, придбанню як теоретичних, так і практичних навичок і умінь.

З інтенсивним розвитком відеотехніки він виділився з демонстраційного методу в самостійний вид відеометод. В основі його знаходяться екранні джерела інформації. Використання відеоматеріалів допомагає за дуже короткий час в стислому концентрованому вигляді подавати велику кількість інформації, професійно підготовленої для сприйняття. Це одне з потужних джерел впливу на свідомість і підсвідомість людини. Максимально активізуючи наочно-чуттєве сприйняття, відеометод забезпечує більш легке і міцне засвоєння знань в їх образно-поняттєвій цілісності та емоційній насиченості, істотно впливає на формування світогляду, стимулює розвиток абстрактно-логічного мислення, скорочує час на навчання[1].

Класичні методи мають ряд недоліків навіть в тому випадку, якщо лектор має найвищу кваліфікацію. Комунікація під час лекції в основному є односторонньою, і виняток становлять лише ситуації, коли лектор відповідає на запитання слухачів. Здебільшого студенти слухають, дивляться і, якщо не довіряють своїй пам'яті, конспектують за лектором, практично не маючи можливостей зворотного зв'язку, практики або контролю правильності розуміння викладеного матеріалу. Засвоєння матеріалу в значній мірі залежить від характеристик досліджуваного матеріалу (зміст, складність, структурованість) і від того, наскільки широко під час лекції використовуються наочні засоби.

Таким чином, ефективність традиційних методів навчання визначається цілою низкою чинників: особистими якостями викладача, його ерудицією, умінням викликати інтерес до теми, що вивчається, здатністю чітко і ясно викласти матеріал і ін. Велике значення має також забезпеченість студентів навчальною літературою та методичними матеріалами (підручники, додаткова література, навчальні посібники, методичні посібники, роздаткові матеріали тощо).

Перенесення знань, отриманих в ході лекції, в робочі умови залежить від того, наскільки структурованим є навчання і наскільки воно орієнтоване на практику. Традиційні методи не дозволяють враховувати різний рівень знань, професійного досвіду і здібностей учнів, і темп подання матеріалу визначається викладачем для групи в цілому. Незважаючи на ці недоліки, класичні методи використовуються найбільш часто при передачі і закріпленні найрізноманітніших знань. Багато поколінь студентів вчилися і продовжують вчитися, здебільшого отримуючи знання під час лекцій та семінарів, і те, що саме ці методи навчання на сьогоднішній день залишаються переважними, доводить їх достатньо високу ефективність.

Плюси традиційних методів навчання:

- Викладач повністю контролює зміст і послідовність подачі матеріалу. Хороші можливості оперативного змінити послідовність, повноту розкриття окремих тем чи окремих питань і темп викладу матеріалу залежно від реакції слухачів.

- Можливість охоплення великої аудиторії.

- Відносно низькі фінансові витрати на одного учня (особливо за умови великого числа слухачів).

Недоліки традиційних методів:

- Низька активність слухачів та неможливість отримання зворотного зв'язку знижують ефективність засвоєння навчального матеріалу.

- Нemoжливiсть врахування відмінностей у освітньому рівні і професійному досвіді слухачів.

- Високі вимоги до майстерності лектора. Не кожен викладач здатний домогтися високого рівня уваги і включеності слухачів на всьому протязі лекції.

- Проведення занять жорстко прив'язане до навчального розкладу. У разі відсутності когось із учнів на заняттях, відновити пропущений матеріал у повному обсязі їм буває важко.

Для того, щоб нівелювати перераховані вище недоліки класичних методів навчання і виконати необхідну умову сучасної парадигми освіти

(готувати не вузьких спеціалістів, а скоріше стратегів, здатних на ризик, які вміють робити швидкий вибір і максимально рішуче діяти навіть в стресовій ситуації), необхідно доповнювати традиційні методи навчання інноваційними. Головна мета впровадження інноваційних методів в систему підготовки студентів полягає в тому, щоб розгорнути і реалізувати інтелектуальний потенціал нації, держави, суспільства. Саме такі методи створюють умови для формування і закріплення професійних знань, умінь і навичок у студентів, сприяють розвитку професійних якостей майбутнього фахівця. Використання викладачами інноваційних методів в процесі навчання сприяє подоланню стереотипів у викладанні різних дисциплін, виробленню нових підходів до професійних ситуацій, розвитку творчих, креативних здібностей студентів.

Ефективними формами навчальної роботи по впровадженню в освітній процес інноваційних процесів і формуванню ключових професійних компетенцій майбутніх фахівців є застосування різних активних форм і методів навчання: створення проєктів, підготовка публічних виступів, дискусійне обговорення професійно важливих проблем, навчання у співпраці, створення проблемних ситуацій, підготовка професійно спрямованих відеофільмів і презентацій і т. д. Перехід від інформаційно-пояснювального навчання до інноваційно-дієвого пов'язаний із застосуванням у навчальному процесі нових комп'ютерних та різних інформаційних технологій, електронних підручників, відеоматеріалів, що забезпечують вільну пошукову діяльність; а також передбачає розвиток і особистісну орієнтацію [2]. Виходячи з цього, на сьогодні можна відзначити різні інноваційні методи навчання студентів. Зокрема, це проблемна та ігрова технології, технології колективної та групової діяльності, імітаційні методи активного навчання, методи аналізу конкретних ситуацій, метод проєктів, навчання у співпраці, креативне навчання, інноваційна освітня проєктна діяльність, лекція-прес-конференція, лекція-бесіда, лекція-візуалізація, лекція-диспут і т. д.

Розглянемо деякі з представлених методів більш докладно.

В ігровому імітаційному моделюванні широко представлені різні ігри: ділові, атестаційні, організаційно-діяльні, інноваційні, рефлексивні ігри по зняттю стресів і формуванню інноваційного мислення, пошуково-апробаційні і т. д. [3]. При використанні ділових ігор переважає продуктивно-перетворювальна діяльність студентів. Зокрема, для навчальних ігор характерні багатоваріантність і альтернативність рішень, з яких потрібно обрати найбільш раціональне. Ділові ігри з навчальною

метою в наш час достатньо масштабно поширилися в вишах і застосовуються, здебільшого, на старших курсах при вивченні спеціальних дисциплін, особливо тих, які пов'язані з економікою, організацією та управлінням, бухгалтерським обліком, правознавством, з новими формами господарювання в ринкових умовах.

Інноваційна освітня проектна діяльність є ефективною формою організації навчального процесу, спрямованою на індивідуальний розвиток пізнавальних інтересів та творчих здібностей студентів. Даний метод передбачає оволодіння технологією презентації різних творчих робіт (звітів, оглядів, рефератів, доповідей на професійно орієнтовані теми). Сенс і мета педагогічних інновацій полягає у здійсненні нового бачення методології навчання, залученні нових методів, технологій, мультимедійних засобів навчання в інтересах розвитку особистості майбутнього фахівця.

Метод проектів відноситься до дослідницьких. В його основі лежить розвиток пізнавальних навичок студентів, уміння самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного мислення та творчих здібностей. Метод проектів орієнтований на самостійну діяльність учнів - індивідуальну, парну або групову, яку студенти виконують протягом певного проміжку часу. Цей підхід органічно поєднується з груповим підходом до навчання. Метод проектів завжди вимагає вирішення деякої проблеми, яка передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів і засобів навчання, а з іншого, інтегрування знань і умінь з різних галузей науки, техніки, технології, творчих галузей.

Креативне навчання неможливе без вільного доступу кожного студента до ресурсів мережі Інтернет та передбачає певний освітній продукт, який буде створений студентом. Цей продукт повинен відповідати внутрішнім потребам студента і слідувати індивідуальній освітній траєкторії учня в освітньому просторі. Завдяки цьому методу досягається інтерактивність занять, здійснюваних за допомогою телекомунікацій і відбувається відкрита комунікація по відношенню до створюваної студентом освітньої продукції.

Таким чином, підбиваючи підсумок, можна відзначити, що в основі інноваційних методів навчання студентів лежать активні методи, які допомагають формувати творчий, інноваційний підхід до розуміння професійної діяльності, розвивати самостійність мислення, вміння приймати оптимальні в умовах певної ситуації рішення. Як показує практика, використання інноваційних методів у професійно

орієнтованому навчанні є необхідною умовою для підготовки висококваліфікованих фахівців. Використання різноманітних методів і прийомів активного навчання пробуджує у студентів цікавість до самої навчально-пізнавальної діяльності, що дозволяє створити атмосферу мотивованого, творчого навчання і одночасно вирішувати цілий комплекс навчальних, виховних, розвиваючих завдань.

Однак повністю відмовитися від класичних методів навчання, замінивши їх інноваційними, ми вважаємо недоцільним.

Педагогічні інновації аж ніяк не означають забуття досвіду традиційної педагогіки. В елітних європейських школах, в країнах-лідерах сучасної освіти не поспішають відмовлятися від традиційної педагогіки, абсолютно виправдано діють за принципами «не нашкодь» і «квапся повільно». Класична педагогіка - це, в першу чергу, багатовікова практика, перемога в самому жорсткому природному і штучному «відборі», мільярди учнів і мільйони педагогів у всіх країнах світу, акуратно розроблені, когерентні навчально-методичні комплекти за всіма існуючими галузями знань.

Дані психолого-педагогічної науки неспростовно свідчать - традиційне навчання і виховання іманентні природі людського мислення. Традиційна педагогіка відповідає фундаментальним, глибинним закономірностям організації людської психіки, і саме тому, конкурентоспроможна, інваріантна для будь-якого розумно організованого педагогічного процесу. Предметний підхід, класно-урочну систему, пояснювально-ілюстративний метод навчання, орієнтацію на міцні знання основ наук, на формування системного, теоретичного мислення, на авторитет високої культури і особистості педагога - рано «списувати з корабля сучасності». І незважаючи на велику кількість плюсів продуктивних (інноваційних) методів навчання, їх неодмінно повинні доповнювати репродуктивні (традиційні) методи навчально-виховної роботи. Учень, який володіє діяльними методами, але не має відповідного «знаннєвого», предметно-фактичного багажу приречений на досить посередню оцінку, з усіма можливими наслідками. Цінність ясних, системних знань в постмодерністському світі, котрий наразі переживає «дефолт інформації», буде тільки зростати.

Разом з тим, не можна заперечувати якісний стрибок в генезі інформаційних технологій, закривати очі на кардинальну зміну «соціальної ситуації розвитку» (Л.С.Виготський) сучасних дітей. Не можна не бачити очевидного - людство взагалі, і молода генерація

зокрема, проходять якусь (не до кінця ще усвідомлену) «точку біфуркації», глобального переосмислення, здавалося непорушних постулатів минулого [4].

Світ вступає в нову якість. Система освіти повинна знайти адекватні відповіді на виклики часу.

Спираючись на міцний науковий фундамент (величезний евристичний потенціал в сучасних умовах, безперечно, мають ідеї культурно-історичної, діяльнісної психології), черпаючи високі зразки педагогічної майстерності із скарбниць традиційної педагогіки, будучи відкритими до самого передового світового досвіду, сучасна вища школа повинна здійснити справжню модернізацію.

Таким чином, можна зробити висновок, що сучасне навчання має відбуватися з застосуванням широкої палітри форм організації навчального процесу. Крім традиційної лекційно-семінарської форми, діяльність з освоєння програми курсової підготовки повинна протікати у вигляді: колективних обговорень; практичних занять; мозкового штурму; психолого-педагогічних майстерень; складання загальних та індивідуальних проєктів настанов, повчань і дидактичних діалогів; обговорення та захисту індивідуальних проєктів; аналізу аудіо та відеоматеріалів, стенограм занять.

При вмілому поєднанні класичних та інноваційних методів, навчання цілком може бути і проблемним, і пошуковим, і діалогічним, і діяльнісним – тобто таким, що включає студента у світ теоретичних зв'язків і відносин об'єктивної реальності. Майбутнє за творчим синтезом традиційної та інноваційної парадигм організації навчально-виховного процесу.

Список літератури: 1. Крившенко Л.П. Педагогика: учеб. / Л.П. Крившенко. – М.: ТК Велби Проспект, 2005. – 432 с. 2. Осмоловская И.М. Инновации и педагогическая практика. / И.М. Осмоловская// Народное образование. — 2010. — № 6. — С. 182—188. 3. Скрипко Л.Е. Внедрение инновационных методов обучения: перспективные возможности или непреодолимые проблемы? / Л.Е. Скрипко // Менеджмент качества. — 2012. — № 1. — С. 76—84. 4. Телегин М.В. Апологетика традиционного обучения. / М.В. Телегин. – М.: Де Ново, 2011 – 384 с.

Bibliography (transliterated): 1. Krivshenko L.P. Pedagogika: ucheb. / L.P. Krivshenko. – M.: TK Velbi Prospekt, 2005. – 432 s. 2. Osmolovskaya I.M. Innovatsii i pedagogicheskaya praktika. / I.M. Osmolovskaya// Narodnoe obrazovanie. — 2010. — # 6. — S. 182—188. 3.

Skripko L.E. Vnedrenie innovatsionnyih metodov obucheniya: perspektivnyie vozmozhnosti ili nepreodolimyie problemyi? / L.E. Skripko // Menedzhment kachestva. — 2012. — # 1. — S. 76—84. 4. Telegin M.V. Apologetika traditsionnogo obucheniya. / M.V. Telegin. – M.: De Novo, 2011 – 384 s.

Пигарева К.В.

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ КЛАССИЧЕСКИХ И ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ КАК ФАКТОР ЛИЧНОСТНОГО РАЗВИТИЯ БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА

Статья посвящена актуальным перспективам взаимодействия традиционных и инновационных методов обучения студентов. Проведен анализ классического и инновационного методического инструментария, который используется преподавателями вузов. Обоснованы преимущества применения синтеза классических и инновационных методов по сравнению с преобладанием одного из этих типов в процессе подготовки будущих специалистов.

Ключевые слова: обучение; подготовка специалистов; традиционные методы; инновации; лекция; наглядные методы; информационные технологии; активные методы; синтез.

Пігарева К.В.

ВЗАЄМОДІЯ КЛАСИЧНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ЯК ФАКТОР ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Стаття присвячена актуальним перспективам взаємодії традиційних та інноваційних методів навчання студентів. Проведено аналіз класичного та інноваційного методичного інструментарію, що використовується викладачами вишів. Обґрунтовані переваги застосування синтезу класичних та інноваційних методів в порівнянні з переважанням одного з цих типів в процесі підготовки майбутніх фахівців.

Ключові слова: навчання; підготовка фахівців; традиційні методи; інновації; лекція; наочні методи; інформаційні технології; активні методи; синтез.

Piharieva K.

INTERACTION OF CLASSICAL AND INNOVATIVE METHODS SPECIALIST OF TEACHING AS A FACTOR OF PERSONAL DEVELOPMENT OF FUTURE SPECIALIST

The article is devoted to the prospects of the interaction of traditional and innovative methods of teaching students. The analysis of classical and innovative methodological tools using by teachers of high schools is given. The article proves advantages of application of synthesis of classic and innovative methods in comparison with the predominance of one of these types in the training of future specialists.

Keywords: education; training; traditional methods; innovation; lecture; visual methods; information technologies; active methods; synthesis.

Стаття надійшла до редакції 12.11.2014